

Mustafa Kemal ATATÜRK

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN İLKELERİ

CUMHURİYETÇİLİK

Atatürkçülüğün temel ilkelerinin başında Cumhuriyetçilik konulmuştur. Bunun sebebini bilmek için önce cumhuriyetin ne olduğunu anlamak gerekmektedir. Cumhuriyet bir devlet biçimidir. Cumhuriyette esas olan ilk öge, devlet başkanının belli bir süre için seçilerek iş başına gelmesidir. Bu bakımdan cumhuriyet, başta bir hükümdarın bulunduğu devlet biçimlerinden (monarşilerden) ayrılır. Monarşilerde devletin başı, belli bir aile içinden çıkar, normal koşullar altında, ölünceye kadar iş başında kalır. Yerine gene aynı aileden bir başkası gelir. Her monarşide, aile içinden kimin hükümdar olacağı belli bazı kurallara göre saptanır. Cumhuriyette devlet başkanı belli bir süre içinde seçimle iş başına gelince, ileri gelen diğer kişilerin de seçimle belirlenmesi gerekir. Bunlar genellikle o toplumda yasa koyacak kimselerdir.

Gerek devlet başkanının, gerek yasa koyma yetkisine sahip olanların seçimle iş başına gelmesi şartının kabulü ile cumhuriyet tam anlamıyla belirmiş sayılmaz. Şimdi sorun seçim üzerinde düşünülmenecektir. Seçime kimler katılacaktır? Belli bir grup vatandaşa seçme ve seçilme hakkı verilirse belki dış görünüşü bakımından bir cumhuriyetle karşılaşılır. Böyle cumhuriyetler ilkçağ Yunan kent devletlerinde, bazı ortaçağ İtalyan ve Alman bölgelerinde (Venedik, Ceneviz cumhuriyetleri, Hansa kentleri gibi) görülmüştür. Bu tür eski cumhuriyetlerde seçime katılma hakkı sadece belli bir grup vatandaşa verilmişti. Onlar, yaptıkları seçimle iş başına gelen kadroya dayanarak tüm toplumu yönetiyorlardı. Bugünkü anlayışımıza göre bu tür cumhuriyetler amaca uygun birer rejim değillerdir. Onlara aristokratik veya oligarşik cumhuriyetler denilir.

Demek ki, cumhuriyet biçiminin amaca uygun olarak gerçekleşmesi için, belli bir olgunluk yaşına gelmiş her vatandaşın seçime katılması gerektir. Bu anlamıyla cumhuriyetler Amerika Birleşik Devletleri'nin kurulması ile doğmaya ve ancak büyük Fransız inkılâbından sonra yayılmaya başlamıştır. Gerçi ünlü düşünürler cumhuriyeti çok önceden kafalarında kurmuş ve tanımlamışlardır. Ancak uygulama XIX. yüzyılın sonuna doğru ortaya çıkmıştır. Seçme ve seçilme hakkının tüm vatandaşlara tanınması ve uygulamaya geçilmesiyle gerçek cumhuriyet kurulmuş ve işlemeye başlamıştır. Ancak bu devlet biçimini daha iyi ve köklü olarak yaşatmak, seçimin demokrasi şartları içinde yapılması ile mümkündür. Yukarıda demokrasinin tanımını görülmüştü, işte gerçek cumhuriyet demokratik hayatla gerçekleşir.

Osmanlı Devleti, bir cumhuriyet değildi. Padişahlar Osmanlı Ailesi içinden çıkarlardı. Devleti ve milleti yönetme yetkisi kesinlikle padişahındı. Gerçi meşrutiyet döneminde halkın oyu ile seçilmiş meclisler vardı. Ancak bu meclisler padişahın üstünde değildi, tersine, padişah bunların, yani millet isteğinin üzerinde idi. Son karar, son söz kesinlikle padişahındı. Bu yönetim biçiminin sakıncalarını yaşanan türlü olaylar göstermiştir. Atatürk, cumhuriyet ilanı ile devlet içinde karar verecek en yetkili ve son makam olarak milletin tanındığını belirtmiştir.

Atatürk, bir cumhuriyet âşığı idi. Daha kimse bu kelimeyi ağzına alamazken, genç Mustafa Kemal, padişahlık rejimine karşı çekinmeden saltanatın kaldırılıp cumhuriyetin kurulması gereğini söyleyebiliyordu. Hele millî mücadeleye başlarken bunu açıkça belirtmişti. Erzurum Kongresi'nin açılacağı günlerde yakın arkadaşlarına cumhuriyetin kurulacağını anlatıyordu. Nihayet bilinen aşamalardan sonra cumhuriyet rejimine kavuştuk. Kişisel saltanata son verildi.

Atatürk, cumhuriyeti demokrasi içinde İşleyen en ideal bir rejim olarak görmektedir. O şöyle söylüyor: "Demokrasinin bütün anlamıyla ideali, milletin tamamının aynı zamanda yöneten durumda bulunabilmesi, hiç olmazsa devletin son iradesini yalnız milletin ifade etmesini ve belirtmesini ister. Ne yazık ki, milletlerin nüfus çokluğu, düşünce eğitimi düzeyleri, idealin uygulanmasında, idealden büsbütün yoksunluğa yol açacak ihtiyatsızlıklardan kaçınmayı gerektirmektedir. Şu duruma göre demokrasi ilkesinin en modern ve mantıksal uygulamasını sağlayan hükümet biçimi, cumhuriyettir. Cumhuriyette son söz, millete seçilmiş meclisidir. Millet adına kanunları o yapar. Hükümete güven oyu verir, ya da vermez, onu düşürür. Millet vekillerinden hoşnut kalmazsa başkalarını seçer. Cumhuriyette meclis, cumhurbaşkanı ve hükümet bilirler ki, kendilerini iktidar ve yetki yerine belli bir zaman için getiren, irade ve egemenliğin sahibi olan millettir. Gücünün ve yetkisinin Tanrıdan geldiğini ve yalnız ona karşı ahirette hesap verebileceğini varsayan ve devleti, ülkeyi kendine mirasla kalmış bir malikane kabul eden bir hükümdar, kendini her türlü sınırlamadan uzak görür. Böyle bir yönetimde milletin benliği, özgürlüğü söz konusu dahi olamaz. Şu duruma göre, yetkileri sınırlı dahi olsa, hükümdarlık biçimi demokrasiye, millî egemenlik ilkesine uygun değildir".

Pek iyi anlaşılıyor ki, Atatürk, halkın kendini doğrudan doğruya yönetmesi demek olan demokrasiyi en ideal devlet biçimi kabul etmektedir. Ancak bütün bilginlerin de söyledikleri gibi, halk kendini doğrudan doğruya yönetemez, çünkü bugün milyonlarca kişinin bir araya gelerek her zaman devlet işlerini yürütmeleri mümkün değildir. Öyle ise demokrasiyi gerçekleştirmek ancak cumhuriyetle mümkündür. Cumhuriyette millet, yöneticileri belirli bir zaman için seçer, belli bir süre geçince, hoşnut kalmamışsa, onları görevden uzaklaştırır, işte cumhuriyet demokrasisi budur. Bu rejimin kişisel saltanattan çok daha iyi olduğu kuşkusuzdur. Atatürk, belli kişilerin seçimle iş başına gelip, bir daha iktidardan ayrılmaması demek olan Faşizm ile, milletin tümüne değil de, sadece birkaç tabakaya dayanarak millet egemenliğini reddeden Bolşevizm'e karşı çok açık bir cephe almıştır. Her iki rejimin geliştiği bir dönemde millet egemenliğine dayalı cumhuriyete sıkı sıkıya bağlı kalması, yalnız bizim için değil, tüm insanlık için bir kıvanç kaynağıdır.

Atatürk'e göre, "Türk Milletinin tabiatına ve geleneklerine en uygun olan yönetim, cumhuriyet yönetimidir". Atatürk, demokrasinin Osmanlı Saltanatı içinde yeşeremediğini açıkça görmüştür. Demokrasi ancak cumhuriyetle kökleşip gelişebilirdi. Bunun içindir ki, Türk inkılabının baş ilkeleri arasında cumhuriyetçilik sayılmıştır. Milletin kendi yönetimi olan cumhuriyete içten bağlılık, yücelme yolunu aşmanın baş şartıdır.

MİLLİYETÇİLİK

Ait olduğu milletin varlığını sürdürmesi ve yüceltmesi için diğer bireylerle birlikte çalışmaya, bu çalışmayı ve bilinci, diğer kuşaklara da yansıtmaya "milliyetçilik" denilir. Şu tanıma göre milliyetçiliğin en önemli ögesi "millet" olmaktır. Öyle ise millet nedir?

Bir insan topluluğuna millet diyebilmek için bazı niteliklerin o toplumda olup olmadığı saptanmalıdır. Bazı anlayış biçimlerine göre, bir topluluğun millet sayılabilmesi için ırk birliği yetiştir. Bu eksik bir görüştür. Aynı ırktan olmadıkları halde bugün milletlikleri tartışılmaz topluluklar vardır, İsviçreli ve Amerikalılar gibi, bazılarının göre ise millet olmanın baş şartı aynı dili konuşabilmektir. Bu da her zaman doğru sayılamayacak bir görüştür. İsviçre'de üç ayrı dil konuşulur ama bütün İsviçreli bir millettirler. Buna karşılık aynı dili konuşan pek çok Arap milleti vardır. Iraklılar ile Faslılar aynı dili konuştukları halde aralarında büyük farklar bulunur, ikisi de ayrı birer millet sayılabilirler.

Kimileri de millet olmanın baş şartı olarak din birliğini kabul ederler. Kuşkusuzdur ki, artık bu da savunulamaz bir görüştür. Bugün dünyanın en büyük milletlerinden sayılan Japonların içinde çok

çeşitli dinler vardır. Gene ayrı birer din gibi kabul edilebilecek Katoliklik ile Protestanlık Almanya'da, Amerika'da yan yana yaşamaktadır. Ama aynı dinden oldukları halde Müslümanlar hiçbir zaman tek millet sayılmamışlardır.

Öyle ise sayılan bütün bu şartlar bir insan topluluğunun millet olmasına yetmemektedir. Aynı toprak parçası üstünde yaşayan insanların millet olması için ilk şart, ortak bir geçmişe, kader birliğine, ortak bir gelecek hedefine sahip olmaktır. Bu, en tutarlı ve geçerli görüştür. Milliyet bağı böylece maddi olmaktan çok manevi bir ilişkidir. Bu görüşü benimseyen Atatürk, milleti şöyle tanımlamaktadır: Bir insan topluluğunun millet sayılabilmesi için "zengin bir hatıra mirasına, birlikte yaşamak hususunda ortak istekte samimi olmaya, sahip olunan mirasın korunmasını birlikte sürdürebilmek konusunda iradelerin ortak bulunmasına, gelecekte gerçekleştirilecek programın aynı olmasına, birlikte sevinmiş, birlikte aynı ümitleri beslemiş olmaya" ihtiyaç vardır, işte bu ana şartları taşıyan bir insan topluluğu millet sayılır. Gene Atatürk'e göre, bu şartların doğal sonucu, ortak milli bir düşünce, ideal ve en önemlisi ortak dilin ortaya çıkmasıdır. Gerçi dil birliği millet olmanın baş şartı değildir ama insanları düşünce, ruh ve kültür açısından birbirine bağlayan ana dilin, pek çok millette tek olduğunu da unutmamak gerekir.

Görülüyor ki, Atatürk, Türk milletini ırk veya din esası üzerine oturtmamıştır. Zaten akılcı bir yaklaşımla buna imkân da yoktur, özellikle Anadolu'daki Türk toplulukları başka ırklarla, yüzlerce yıldan beri kaynaşmış durumdadırlar. Anadolu'nun uygarlıkları birbirine bağlayan bir bağ olması bu sonucu doğurmuştur.

Atatürk'ün millet anlayışı akılcı ve insancıldır. Atatürk'e göre bir milleti başka milletlerden ayıran nitelikler vardır. Her millet kendi yetenekleri, kültürü ve imkânları çerçevesinde kendini diğerlerine kabul ettirmek ve mutlu yaşamak zorundadır, işte bir milletin bireylerinin bu biçimdeki davranışları milliyetçiliktir. Türk milliyetçiliğinin amacı, Türk'ün her alanda yükselmesi, yücelmesidir.

Atatürk'e göre, "asıl olan millettir, ilham ve güç kaynağı milletin kendisidir. Bir millet için mutluluk olan bir şey, diğer bir millet için felâket olabilir. Aynı sebepler ve şartlar birini mutlu ettiği halde, diğerlerini mutsuz kılabilir", öyle ise, her millet akıl ve bilim yolu ile yalnız kendi değerlerini ve çıkarlarını bulmalıdır. "Türk milliyetçisi, gelişme ve ilerleme yolunda ve uluslararası ilişkilerde bütün çağdaş milletlere paralel olarak, onlarla bir uyum içinde yürüyecektir. Ama bunu yaparken Türk milletinin özelliklerini, bağımsız kişiliğini koruyacaktır. Türk Milliyetçisi diğer milletlerin hakkına, bağımsızlığına saygı gösterecektir. Ancak böylelikle diğer milletlerden de saygı görecektir. Kimsenin yurdunda gözümüz yoktur. Çünkü her milletin yurdu kutsaldır. Türk, büyük gücünü ancak haklarına saldırı olduğu zaman kullanacaktır".

Atatürk, bütün milletlere saygı duyar, ama onların hepsinin üstünde Türk'ü görür. Ona göre, "Dünya yüzünde Türk'ten daha büyük, ondan daha eski, ondan daha temiz bir millet yoktur ve bütün insanlar tarihinde görülmemiştir". Atatürk, tarih alanındaki olağanüstü çalışmalarıyla Türk'ün geçmişini aydınlatarak bu görüşe erişmiştir. Böylesine üstün bir milletin yurdu da kutsaldır. Vatan sevgisi, milliyetçiliğin önde gelen öğelerindendir; "Vatanımız, Türk milletinin eski ve yüksek tarihi ve topraklarının derinliklerinde varlıklarını sürdüren eserleri ile bugünkü yurttur. Vatan hiçbir kayıt ve şart altında ayrılık kabul etmez ve bütündür".

Mademki vatan kutsaldır ve bir bütündür, öyle ise "memleketi doğu ve batı diye ikiye ayırmak doğru değildir". Çünkü yurdumuz kutsaldır. "Yurt toprağı, sana her şey feda olsun. Kutlu olan sensin. Hepimiz senin için fedaiyiz. Fakat sen, Türk milletini ebedi hayatta yaşatmak için feyizli kalacaksın".

Atatürk'ün Türk milliyetçiliği üzerinde bu kadar çok durmasının derin sebepleri vardır. Bu sebepler de gene tarihten kaynaklanmaktadır. Türklerin dünya tarihine ve uygarlıklara yaptığı üstün hizmetler bilinmektedir. Ama ne yazık ki, Türklerin kurduğu en büyük, en görkemli devletlerden Osmanlı İmparatorluğu'nun yapısı, tam bir milliyetçilik anlayışının doğmasına imkân vermemiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda her bakımdan birbirinden farklı çok çeşitli uluslar yaşardı. Bunu biliyoruz. XVIII. yüzyıl sonlarına kadar dünyada milliyet ilkesi pek bilinmiyordu. Gerçi devletler kuran milletler, kendi yaşama biçimlerini, kültürlerini, anlayışlarını geliştiriyor, dillerini kullanıyorlardı,

bağımsızlıklarını koruyorlardı. Ancak bunları belli bir millete bağlı olma bilinci içinde değil, belki toplumsal bir zorunluluk olarak yapıyorlardı. Millete benlik veren milliyetçilik değil, din idi. Her millet mensup olduğu dinin buyruklarına ve kalıplarına uyarak yaşıyordu.

XVII. yüzyıldan itibaren Batı'da iyice güçlenen akılcılık, aynı zamanda milliyetçiliği doğurmuştur. Batıda, çeşitli milletlere mensup olan düşünürler, her milletin diğerinden farklı olduğunu görmüşler, insanları dinin değil, milliyetin ilk planda birbirine bağlamasının akla uygun olduğunu anlamışlardır. Böylece milliyetçilik Batı'da gelişerek siyasal hayata girdi. XVIII. yüzyıl sonunda çıkan Fransız İhtilâl ve onu izleyen büyük inkılâpla, milli devlet ve dolayısıyla milliyetçilik hızla bütün dünyaya yayılmaya başladı.

Özellikle çok uluslu devletler için milliyetçilik akımı bir felâketti. Milliyetçilik akımının çok uluslu bir devlet olan Osmanlı İmparatorluğu için önem taşımış, imparatorluk sınırları içinde yaşayan ve Türk olmayan çeşitli uluslar bağımsızlık isteği ile ayaklandılar. Osmanlı devlet adamları buna karşı bir çare aradılar: Din ayırımı kaldırarak ülkede yaşayan herkesi "Osmanlı" ilân ettiler. Ama bu kesin bir çözüm yolu değildi. Milliyetçilik bir büyük akımdı ve bu hareketi böyle bir davranışla önlemek mümkün değildi. Nitekim ülkede yaşayan uluslar birer ikişer ayaklanarak Osmanlı yönetiminden kopuyor, kendi milli devletlerini kurarak bağımsızlıklarını ilân ediyorlardı. Bu durum karşısında bazı Türk düşünürleri milliyetçilik akımının önlenemeyeceğini anlamaya başladılar. Şimdi yapılması gerekli olan, elde kalan ve üzerlerinde Türklerin yaşadığı vatan topraklarını, yeni milli devletlerin sataşmalarından kurtarmaktı. Hiç değilse bundan sonra Türk, vatanına sahip çıkmalıydı. Böylece, imparatorluk sınırları içinde yaşayan çeşitli milletler arasında en son, Türklerin milliyetçilik anlayışı doğmuştur. Bu da XX. yüzyıl başlarına denk düşmektedir.

Türk milliyetçiliği doğarken, yalnız Türklerin değil, bütün Müslümanların tek millet olması gereğini ileri sürenler de çıktı. Ama Müslüman Osmanlı vatandaşı olan Arapların Birinci Dünya Savaşında, Hıristiyan düşmanlarımızla iş birliği yaparak bizi arkadan vurmaları, milletin dine dayandırılmayacağı çok açık ve acı biçimde göstermiştir.

Atatürk, yeni Türk Devleti'ni kurduğu vakit durum bu idi. Bütün millete Türklüğünü anlatmak, göstermek, bu çok önemli konu üzerinde durmak gerekiyordu. Artık çok uluslu Osmanlı Devleti tarihe karışmıştı. Anadolu'da ve Doğu Trakya'da yalnız Türkler yaşıyordu. Atatürk, Lozan Konferansında Türkiye'de yaşayan Rumları Yunanistan'a yollamayı başarmıştı. Engin ve büyük bir tarihe sahip olan Türkler, artık Türkiye'de en yüksek oranda çoğunlukta idiler. Milli devlet kurulabilirdi. Bu bölümün başında belirtildiği gibi, her millet kendi yücelmesini, kendi yetenekleriyle sağlar. Bunun için de katıksız bir milliyetçilik gereklidir.

Atatürk, yaşadığı sürece hep Türk milliyetçiliğini geliştirmeye çalışmıştır. "Ne Mutlu Türküm diyene" sözü, milletimiz yaşadıkça anlamı yücelecek çok üstün bir görüşün simgesidir.

HALKÇILIK

Bir milleti oluşturan, çeşitli mesleklerin ve toplumsal grupların içinde bulunan insanlara halk denir. Bu akımdan halkçılık ilkesi hem cumhuriyetçilik hem de milliyetçilik ilkelerinin zorunlu bir sonucudur.

Atatürk'e göre millet ile halk aslında tek anlama gelmektedir. Halkçılık ise millet içindeki çeşitli insan gruplarının çıkarına ve yararına bir siyaset izlenmesi, halkın kendi kendini yönetmeye alıştırılmasıdır.

Halkçılık, cumhuriyetçiliğin doğal bir sonucudur denildi ki, bu çok doğrudur. Cumhuriyet, halkın kendi yöneticilerini kendi içinden seçmesi anlamına gelmektedir. Böylece cumhuriyet rejimi, bir halk rejimi olmaktadır.

Aynı biçimde, halkçılık, milliyetçiliğin de bir sonucudur. Millet halktan oluştuğuna göre, milliyetçilik, Türk halkının mutluluğu için çalışmak, ortak geçmişe ve geleceğe halkla birlikte bağlanmak demektir.

Atatürk, daha TBMM açılır açılmaz, yeni kurulan devletin bir halk devleti olduğunu belirten pek çok konuşmalar yapmıştır. Artık halk, bir kişi tarafından yönetilmemekte, kendi kendini yönetmektedir.

Halkçılık ilkesinin uygulanması ayrıca, toplumda hiç kimsenin diğerinden üstün olmamasının, kanun önünde kesin eşitliğin kabulü anlamına da gelmektedir. Gerçek halkçılıkta hiçbir toplumsal gruba, zümreye ayrıcalık tanınmaz. Halk her bakımdan birbirine eşit kimselerden oluşur. Bugün bazı rejimler halkı yalnız belli bir grup insandan ibaret saymaktadırlar. Bu rejimlerin adı olan halk cumhuriyeti yanıltıcıdır. Çünkü sadece belli bir grup halkın devleti anlamına gelmektedir. Gerçek budur. Ama Atatürkçü halk devletinin uzaktan yakından böyle bir anlam taşımadığı ve belirtmediği hemen söylenmelidir.

Atatürkçü halk devleti, Türk halkının tümünü, yani Türk milletini kapsamına alır. Böyle bir halkçılık anlayışı, gerçek demokrasinin kurulması için gerekli olan ortamı en iyi biçimde hazırlar.

LAİKLİK

Türk ve yabancı bütün bilim adamları Atatürk inkılâbının en önemli ögesi olarak laikliği kabul ederler. Gerçi Türk inkılâbı, içinde taşıdığı ilkelerle bir bütündür. Ama bu bütünün dayandığı iki ana temel, milliyetçilik ve laiklik, öteki ilkeleri sağlamlaştırır.

Laikliğin kısa tanımı, daha önce belirlenmişti. Yeniden özetleyecek olursak, laiklik; devlet düzeninin ve hukuk kurallarının dine değil, akla ve bilime dayandırılmasıdır.

Çok uzun bir zaman hemen hemen bütün insan toplulukları, dinlerin koyduğu esaslara göre yönetilmişlerdir. Çünkü insanların akıl ve bilim alanlarında olgunlaşması kolay olmamış, uzun bir zaman almıştır. Bu dönemde insanlar, kendi akıl ve iradeleri dışında kalan birtakım güçler tarafından yönetildiklerini kabul ederek rahatlamışlardır. Bu sebeple, devletlerle özdeşleyen dinler ve din adamları, giderek büyük ölçüde güçlenmiş, gelişen insan zekisinin önüne engeller koyarak varlıklarını sürdürmeye çalışmışlardır.

Dinler, inanç kavramına dayanırlar, ister ilkel olsun, ister gelişmiş, her dinin temeli belli varlıklara ve olgulara tartışmadan inanmaktır, insanlar özellikle ölüm gibi en ürkütücü olay karşısında inanç dünyalarını zenginleştirmiş, dinsiz yaşayamaz duruma gelmişlerdir. İnsanoğlunun evren ve ölüm karşısındaki çaresizliği, zengin inanç sistemleri doğurmuştur. Bu çaresizliğe karşı tek sığınılacak yerin din oluşu, dinlerin insanları yönetmesi sonucunu vermiştir, ilk zamanlar için bu bir zorunluluktur. İnsanlar arasında düzen ve barışı sağlamak için dinin buyruklarına ihtiyaç vardı. Ölümsüzlüğe erişmek isteyen insanları, hayatta iyi davranışlara yönlendirmek için dinler hukuk kuralları da koydular ve bu kuralların uygulanmasına titizlik gösterdiler.

Özellikle ileri dinlerin koyduğu baş hukuk kuralları, aynı zamanda evrensel ahlâkı da yansıtır. Hiçbir din, insanlara erdemsiz yaşamayı, hırsızlığı, yalancılığı, zinayı, adam öldürmeyi buyurmaz. Tersine, bütün dinler ahlâklı ve erdemli yaşamayı buyururlar. Dinler arasındaki farklılıklar, Tanrı ve ibadet anlayışından kaynaklanmaktadır. Böylece her din, tek ve üstün gerçeği temsil ettiğini ileri sürdüğünden dinler arasında bir birlik görülmemektedir.

Çok ileri ve üstün bir din olan İslâmlık, kısa sürede inanç sistemini birçok millete benimsetmiştir. Hazreti Muhammed'in ölümünden sonra Müslümanlık hızla gelişti. Büyük İslâm bilginleri, ilkçağın akılcı filozoflarını yeniden gün ışığına çıkardılar, öyle ki, Batılı bilginler bu filozofları Müslümanlardan öğrendiler. Müslümanlık bu akıl çağında büyük aşamalar yaptı. Tanrının insanlara doğru yolu görmesi için akıl verdiğini söyleyen bilginler, İslâm dininin ilerlemesinde büyük rol oynamışlardır. Onları destekleyen halifeler de çıkmıştır. Böylece Müslümanlık aşağı yukarı üç yüz yıl Tanrının gösterdiği yolda gelişmiştir. Akla dayanan bu gelişme sırasında İslâm Hukuku da günlük hayata uydurulmuştur. Ne yazık ki, bir süre sonra bu gelişme durdu, İslâm dünyasında aklın yerini, tutucu ve durgun bir inanç kapladı. Bu görüşün sahipleri, akıl yolu ile değil, sadece inançla yaşamak gerektiğini savunuyorlardı. Bu görüş kısa sürede yaygınlaştı, İslâm dini ve hukuku donup kaldı. Buna karşılık akıl yolunu Müslümanlardan öğrenen Batılılar, bu esasları geliştirmektedirler.

İşte Türkler Müslüman oldukları vakit, İslâm dünyasında durgunluk başlamıştı. Türkler, üstün yetenekleriyle kısa sürede İslâm dünyasına egemen oldular. Çok içten inandıkları Müslümanlığı Hıristiyanlara karşı korudular, İslâmlığı Anadolu'ya ve Balkanlar'a yaydılar, ama onlar güçlerinin doruğunda iken Batı'da da akıl çağı başlamıştı. Büyük akılcılar, bir zamanlar Müslüman bilginlerin dedikleri gibi Tanrının insanlara verdiği en büyük hazine olarak akıllı gördüler. Böylece Batı'da bilim ve hukuk akla dayandırılmaya başladı. Burada hemen şunu belirtmekte yarar vardır: Bu büyük akılcı akıma karşı, orada da kilise direnmıştır. Ancak bu direnme yeni mezheplerin (Protestanlık) doğmasına yol açmıştır. Bu yüzden Hıristiyan dininin bir bütün olarak akılcılığa karşı durması imkânı kalmadı. Kilise giderek yenilikleri kabul etmeye başladı. Nihayet XVIII. yüzyıl sonunda çıkan Fransız İhtilâli ile laiklik, devlet ve hukuk düzenine egemen oldu. Yani devlet, dinin etkisinden arıtıldı. Ama ayna zamanda din özgürlüğü de kabul edilerek, devletin vatandaşın vicdanına karışmayacağı, herkesin inancında serbest olduğu esası konuldu.

Osmanlı Devleti'nin bu gelişmenin dışında kaldığını biliyoruz. Atatürk belki de İslâmlığın parlak çağına dönüş yaparak, zamana ve akla uymayan, eskiyen hukuk kurallarını bir yana bırakarak devleti laikleştirmiştir. Ama İslâmlığın inanç ve ibadete dayanan kurallarına hiç dokunmamıştır.

Atatürk kesinlikle dinsiz değildi. Şu sözleri söyleyen Atatürk'ün dinsiz olduğu, laiklikle dinsizliği getirdiği söylenebilir mi? : "Tanrı birdir, büyüktür. Bizim dinimiz en makul (akla uygun) ve tabii (doğal) bir dindir. Ve ancak bundan dolayı da son din olmuştur. Bir dinin tabii olması için akla, fenne, ilme ve mantığa uyması gerekir. Bizim dinimiz bunlara tamamen uygundur... Ey millet, Allah birdir, sanı büyüktür. Peygamberimiz, Efendimiz Cenabı Hak tarafından insanlara dinin gerçeklerini bildirmeye memur ve elçi olmuştur... İnsanlara feyz ruhu vermiş olan dinimiz akla, mantığa, gerçeğe tamamen uyuyor. Bu sebeple en mükemmel dindir... Varlık dünyasının bütün kanunlarını yapan Cenab-ı Haktır... Dinime, gerçeğin kendisine nasıl inanıyorsam buna da öyle inanıyorum". Atatürk bunlar gibi daha birçok söz söylemiştir.

Atatürk'ün akla uygun bir uygulama istediğini belirten şu sözleri, ne derin anlamlar taşımaktadır: "Büyük dinimiz, çalışmayan insanlıkla ilgisi olmadığını bildiriyor. Bazı kimseler modern olmayı kâfir olmak sanıyorlar. Asıl küfür onların bu zannı (düşünce)dir. Bu yanlış yorumu yapanların amacı; İslamların kâfirlere tutsak olmasını istemek değil de nedir?" "Bizim dinimiz milletimize, düşkün, miskin ve hor görülmeyi tavsiye etmez. Tam tersi, Allah da Peygamber de insanların ve milletlerin yücelik ve şerefini korumalarını buyuruyor... Bizim dinimiz için herkesin elinde bir miyar (ölçüt) vardır. Bu miyar ile hangi şeyin dine uygun olup olmadığını kolayca takdir edebilirsiniz. Hangi şey ki, akla, mantığa, toplumun çıkarlarına uygundur, biliniz ki o, bizim dinimize de uygundur, o şey dindir. Eğer bizim dinimiz aklın, mantığın uyduğu bir din olmasaydı, en mükemmel ve en son din olmazdı".

Görülüyor ki, Atatürk bilgisiz ve çıkarıcı kimselerin milleti din adına sömürmesine karşıdır. O, devlete, hukuka ve bilime can verecek kuralların akla, mantığa uygun olmasını istemektedir. Atatürk, daha 1927 yılında dinin siyaset aracı olarak kullanılmasından doğacak sakıncaları ve çıkar düşkünlerini şöyle anlatmıştır: "Masum halka beş vakit namazdan başka, geceleri de namaz kılmayı vaaz etmek ve öğütlemek, belki de ömründe hiç namaz kılmamış olan bir politikacı tarafından vâki olursa, bu hareketin hedefi anlaşılabilir olur mu?" Atatürk'ün yıllarca önce söylediği bu sözler ne kadar düşündürücüdür.

Laiklik devletin temeli olunca, akla dayanan uygulamalarla millet zaman yitirmeden çalışma ve kalkınma imkânı bulur. Devlet vatandaşın inancına karışamaz; daha Önce de belirtildiği gibi inançlar çeşitlidir. Herkesi bir doğrultuda inanca zorlamak olmaz. Bu herşeyden önce demokrasiye aykırıdır. Demokrasi, bir özgürlük rejimidir. Bu sebeple demokrasilerde devletin tek bir dini vatandaşlara benimsetmeye çalışması düşünülemez. Bu davranış demokrasi kavramına uymaz. Hem Kur'an "dinde zorlama yoktur" diyor. Bundan başka Kur'an ve Hazreti Muhammed devlet yönetiminde akla dayanılmasını isteyen pek çok buyruklar vermiştir.

Demek ki, laiklik vatandaş inancının en sağlam güvencesi oluyor. İnanç özgürlüğü devletçe sağlanıyor. Herkes inancında ve ibadetinde serbesttir. Laikliği, resmi politikası dinsizlik olan rejimlerden kesinlikle ayrı tutmak gerekir. O tür rejimlerde devlet dine karşıdır. Vatandaşın dinsiz

olarak yetişmesi için gereken her türlü tedbiri alır. Atatürkçü laiklikte ise, devlet işlerine karıştırılmaması koşulu ile tam bir din ve inanç özgürlüğü vardır.

Türk Devleti aynı zamanda nüfusumuzun yüzde doksan beşinden fazlasının inanç sahibi Müslüman olduğu gerçeğini de görmüştür. Müslümanların inanç ve ibadet hizmetlerini devlet yüklenmiştir. Din eğitim ve öğretimi yapan kurumlar açılmış, buralarda Atatürkçü, aydın, akılcı, laik din adamları yetiştirmeye hız verilmiştir. Hiçbir dönemde Anadolu'da Cumhuriyet dönemindeki kadar cami yapılmamıştır.

Türk milleti ve Devleti varlığını ancak inanç özgürlüğü içinde, çağın gereği olan akıl ve bilim kavramlarının yolunda, insancıl bir laikliği benimseyerek sürdürebilir. Geriye dönüş mümkün değildir. Böyle bir tutum zamana ayak uyduramamak, çağın dışında kalmak olur.

İNKILÂPÇILIK

İnkılâp, bir toplumun önemli kurumlarını kısa bir süre içinde değiştirip kendini yenileşirmesi atılımıdır. Tarihte önemli, büyük inkılâplar görülmüştür. Atatürk yönetimindeki Türk Milleti de tarihteki en önemli İnkılâplardan birini gerçekleştirmiştir.

Bir toplumda durup dururken inkılâp yapılmaz, inkılâpların tarihten gelen büyük sebepleri vardır. Türkler bir zamanlar çağın Önemli devletlerinden birini kurmuşlardı. Bu devlet yüzlerce yıl dünyanın sayılı güçlerinden biri olarak kaldı. Ama Batı'da gelişen akıl ve bilim çağına ayak uyduramadığı için geride kalmaya, güçsüzleşmeye başladı. Çok uluslu bir yapıda olduğundan milli bir birlik kuramadı. Devleti kurtarmak isteyenler, hep eski düzen ve belli kalıplar içinde değişiklikler yaptılar. Oysa yapıyı değiştirmek gerekti ve bu kaçınılmazdı.

Birinci Dünya Savaşı sonu yenilgi ve parçalanma, Atatürk'e, Türk milletini bir araya getirip mücadele etme ve yapıyı yenileme düşüncesini ve bunu gerçekleştirme azmini vermiştir. Eski yapıyı yeniden kurmak mümkün olmadığı için ardarda büyük inkılâplar yapılmıştır.

Atatürk'e göre "inkılâp milletin esenliği için halk adına yapıldı". "Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılâpların amacı, Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen modern ve bütün anlamı ve biçimiyle uygar bir toplumsal heyet durumuna getirmektir". Öyleyse inkılâp, modernleşme ve çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak için yapılacaktır. Gerçekten, gördüğünüz büyük yenilik hareketleri, hep inkılâpçı bir tutum ve davranışla yapılmıştır.

Türk Milleti iyiye, doğruya, güzele daha fazla yaklaşmak, bunlara erişmek için inkılâpçılığa bağlı ve tam bir inkılâpçı olarak kalmalıdır. Öyleyse inkılâpçılık nedir? Atatürk'e göre, "gerçek inkılâpçılık onlardır ki, ilerleme ve yenileşme inkılâbına sevk etmek istedikleri insanların, ruh ve vicdanlarındaki gerçek eğilime nüfuz etmesini bilirler".

Demek ki, inkılâpçı, ruhlara ve vicdanlara seslenecek, insanları bu yolda yönlendirecektir. Atatürk inkılâbını sürdürebilmek, inkılâpçı ruh ve yapıyı, coşkuyu her zaman duymakla, hedefleri belirleyip bu hedeflere ulaşma yolunda çalışmakla olur.

Türk İnkılâbının üstün ve yüce amacını her zaman kavramaya çalışmalıdır. Durmadan ve her zaman yenilik yolunda ileriye doğru gidilecektir, işte Atatürk'ün temel ilkelerinden biri de budur. Türk inkılâbının korunması, geliştirilmesi ve ilerletilmesi şarttır. Atatürk bundan emindi ve şöyle diyordu: "İnkılâbın hedefini kavramış olanlar, daima onu muhafazaya muktedir olacaklardır".

Evet, bu özlü sözlerin ışığında, bilinçli inkılâpçılık Türk Milletinin geleceği olmalıdır.

DEVLETÇİLİK

Ekonomik etkinliğin toplum ve devlet hayatındaki önemi daha önce anlatılmıştı. Ekonomik hayatın temelini üretim olduğu da belirtilmişti. XX. yüzyılda dünya devletleri daha mutlu yaşamak imkânlarına kavuşmak için üretimi artırma gereğini duydular. Bunun için de başlıca üç yöntemin uygulanmasını öngördüler. Bunları kısaca gözden geçirelim:

Liberal Ekonomi: Bu tür ekonomilerde üretim için gerekli olan sermaye, üretim etkinliği ve üretilen malların dağıtımını tümüyle bireylere bırakılmıştır. Liberal ekonomi görüşüne göre, ekonomik hayatın kendiliğinden işleyen yasaları vardır: Üretim, mallara olan isteğe bağlıdır, istek ise, üretimin az veya çok olmasını sağlar. Devlet bu kuralları yönlendirmeye karışmamalıdır. Devletin görevi yurdu savunmak, eğitim işlerini düzenlemek, adalet dağıtmak gibi alanlarda kalmalıdır. Devlet ekonomik hayata katılırsa az önce belirtilen denge bozulur. Gerekirse devlet, ancak büyük bunalımları gidermek için ekonomik hayata girmeli, bunalım geçince de gene çekilmelidir. Büyük ekonomik güce sahip olan kapitalist ülkeler, liberal görüşü uygulayarak bugüne kadar gelmişlerdir.

Sosyalist Ekonomi: Bu tür görüşü uygulayan ülkelerde hem sermaye, hem üretim doğrudan doğruya devletçe sağlanır. Kişilerin üretim araçlarına sahip olmaları yasaktır. Devlet tüm sermayenin sahibidir. Bütün ekonomik hayat, devletin öngördüğü biçimde düzenlenir. Malların dağıtımını da devlet yapar. Bazı ülkeler temelde bu görüşü benimsemişlerdir.

İlimli Ekonomik Sistemler: Dünyanın hızla değişen şartları hem liberalizmin, hem de Sosyalizmin katıksız bir biçimde işleyemeyeceğini göstermiştir. Bu bakımdan liberal rejimlerin bazılarında, devlet ekonomik hayata artan ölçüde girerken, sosyalist sistemde de yumuşamalar göze çarpmaktadır. Böylece her iki guruptan bazı ülkeler rejimlerinin temelini bozmadan önemli sistem değişikliklerine girmektedirler.

Devletçilik: Atatürk ilkelerinin arasında bulunan devletçilik, bir ekonomi siyasetidir. Yukarıda anlatılan rejimlere benzemez. Milli özelliklerimize uyan, gerekli kalkınmayı sağlayacak bir model olan devletçiliğin hangi şartlar altında nasıl doğduğu belirtilmişti. Bunun için burada devletçiliği kısaca değerlendireceğiz.

Devletçilik, temel anlamıyla devletin ekonomik hayatın içine girmesidir. Ama bu yapılırken sosyalist model benimsenemez. Elinde sermayesi olan vatandaşlar, birkaç alan dışında, diledikleri biçimde üretime katılabilirler. Devlet bunlara engel olmadığı gibi üstelik gereken tedbirleri alarak işlerini kolaylaştırır, kişileri üretim ve ticaret işine özendirir.

Ancak bilindiği gibi, hızla sanayileşme cumhuriyetin ilk hedeflerindendi. Büyük temel sanayi kuruluşları yapmak için özel ellerde sermaye yoktu. Bu yüzden devletçilik doğdu. Devlet pek çok sanayi işletmesini kendisi kurdu, çalıştırdı ve geliştirdi. Bir yandan da uyguladığı para ve kredi politikası ile özel kişileri başıboş bırakmadı. Böylece devlet ile vatandaş, üretim işini birlikte düzenlediler. Bu işbirliği sonucu Türkiye örnek bir ülke durumuna gelmişti. Son araştırmalar, Türkiye'nin 1930 yılına kadar uyguladığı devletçilik siyaseti ile en hızlı kalkınan üç ülke arasına girdiğini göstermektedir. 1929 yılında, 100 olan Türkiye ve dünya sanayi üretim indeksi, 1939'da Türkiye'de 196'ya erişmiştir. Dünya ortalaması ise 119'dur. Bu gelişme tablosunda Türkiye'nin yeri, Rusya ve Japonya'dan sonra gelmektedir. Böylece 1927'de 1000 olan milli gelirimiz, hızlı nüfus artışına rağmen, 1939'da 1625'e yükselmiştir.

Sermayesi olmayan, dışarıdan yardım almayan, kaynakları sınırlı, teknolojisi geri Türkiye'nin 1939 yılına kadar sağladığı bu gelişme Atatürk'ün akılcı ve milliyetçi görüşlerinin bir eseridir. O, özel girişimleri desteklerken, devleti de ekonomik hayata katmış, her iki alan birbirlerini tamamlamışlardır.

İkinci Dünya Savaşı'nın çıkması üzerine bu gelişme durdu. Savaş sonrasında ise devletçilik ilkesi yeniden ve amaca uygun biçimde işletilip ihtiyaçlara göre düzenlenmedi, politika aracı yapıldı. Bu yüzden özel alanla devlet alanı arasındaki denge bozuldu ve ekonomik hayata bir kargaşa geldi.

Atatürk'ün baş ilkelerinden devletçilik, Türkiye'yi ekonomik bakından kalkındıracaktır, yeter ki gerektiği gibi uygulanabilsin.

<https://www.meb.gov.tr/ataturk/Ilkeleri/>

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN BÜTÜNLEYİCİ İLKELERİ

- **AKILCILIK VE BİLİMSSELLİK**
- **ÇAĞDAŞÇILIK VE BATILILAŞMA**
- **İNSANLIK VE İNSAN SEVGİSİ**
- **MİLLİ BİRLİK VE BERABERLİK, ÜLKE BÜTÜNLÜĞÜ**
- **MİLLİ EGEMENLİK**
- **ÖZGÜRLÜK VE BAĞIMSIZLIK**
- **YURTTA BARIŞ, CİHANDA BARIŞ**

AKILCILIK VE BİLİMSSELLİK

Atatürk'ün en büyük özelliklerinden biri de bilimsel ve akılcı bir düşünceyi (rasyonalizm) Türk toplumunun bütün alanlarına egemen kılmak çabasıdır. Daha önceki bölümlerde de görüldüğü gibi, Atatürk insan aklına çok değer verirdi. 'Akıl ve mantıkta çözümlenemeyecek sorun yoktur' sözü O'nun bu konudaki görüşünü en özlü biçimde açıklamaktadır.

Yüzlerce yıl koyu bir kadercilik anlayışı içinde yaşayan Türk toplumunu yeniden canlandırmak, ancak akılcılığın her işte öncü olmasını sağlamakla olurdu. Atatürk bu nedenle akıl yoluna ağırlığı vermiş, her işin ölçüsü olarak akıllı kullanmıştır.

Akılcılığın zorunlu sonucu bilimselliklerdir. Bilimler, akıl yolu ile yapılan zihinsel çalışmalardan çıkar. Batıda akılcılık başladıktan sonra, önce doğrudan doğruya akıl ilkeleri demek olan matematik büyük bir gelişmeye kavuştu. Matematiği mekanik izledi. Sonunda akıl ve deney yolu ile öteki bilimler hızla ilerledi. Bundan da teknoloji doğdu.

Görülüyor ki, akıl ve bilim her türlü gelişmenin kaynağıdır. Bunun için Atatürk, 'Hayatta en hakiki mürşit ilimdir... Türk Milleti'nin yürümekte olduğu ilerleme ve uygarlık yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meşale müsbet ilimdir' demiştir.

Türk milleti gerçekleri akıl ve bilim yolu ile değerlendirdikçe ilerleyip gelişecektir. Ekonomik, kültür ve ahlâk alanında gelişme buna bağlıdır. Unutulmamalıdır ki, ahlâk kuralları da akıl yolu ile konulmuştur.

ÇAĞDAŞÇILIK VE BATILILAŞMA

Akıllı ve bilimi kendine öncü yapan Atatürk çok gerçekçi idi. Madem ki Türk milleti modernleşecek, yenileşecekti, o halde, yapılması gereken şey, yaşanan çağda en gelişmiş kurumları hiç çekinmeden benimsemektir. Çağdaş kurumlar Batı'da idi. Öyleyse Batı'ya yönelmeliydi.

Atatürk bir Batı hayranı değildir. Uzun yıllar Batılı devletlerle çarpışmış, onların emperyalist oyunlarını bozmak için uğraşmış, bir büyük asker, kuşkusuz gözü kapalı bir Batı taklitçisi olamazdı. Ama, gerçekleri görmesini bilen Atatürk en ileri kurumların Batı'da olduğunu görmezlikten gelemezdi. Bunun için Batı'ya yöneldi. Çağdaş kurumlar söz gelişi Afrika'da olsaydı elbet oraya yönelecekti. Şu sözleri ne kadar ilgi çekicidir: 'Memleketimizi modernleştirmek istiyoruz. Bütün çalışmamız Türkiye'de modern yani Batılı bir hükümet vücuda getirmektir. Uygarlığa girmeyi isteyip de Batı'ya yönetmeyen millet hangisidir?'. Özellikle son cümle çok dikkate değer ve Atatürk'ün gerçekçiliğini bir

kez daha kanıtlar. Batı'ya bizden çok daha uzak olan Japonlar, Türkler'den önce Batı kurumlarını olduğu gibi almış ve bugünkü durumlarına erişmişlerdir.

Atatürk, Türk Milleti'nin tarihsel bir gerçeğini de çok özlü biçimde açıklamıştır: 'Türkler'in yüzlerce yıldan beri izlediği hareket devamlı bir yön muhafaza etti. Biz her zaman Doğu'dan Batı'ya yürüdük.'

Öyle ise Türk milliyetçiliği ruhu içinde çağdaşlaşılacaktır. Çağdaş kurumlar Türk'ün elinde kendi kişiliğini kazanacaktır. Akıl ve bilim yolunun buyruğu budur.

İNSANLIK VE İNSAN SEVGİSİ

Atatürk milliyetçiliğinin diğer milletler hakkına saygı duyduğunu belirtmiştir. Bu konuda Atatürk şöyle söylemiştir: 'Gerçi bize milliyetçi derler, ama biz öyle milliyetçileriz ki, bizimle işbirliği eden bütün milletlere saygı ve ilgi gösteririz. Onların milliyetçilerinin bütün gerçeklerini tanırız. Bizim milliyetçiliğimiz herhalde bencilce ve mağrurca bir milliyetçilik değildir'.

Atatürk, böylece üstün bir milliyetçilik anlayışına erişmiştir. O'na göre, 'en uzakta saydığımız bir olayın, bize bir gün dokunmayacağını bilemeyiz. Bunun için insanlığın hepsini bir vücut ve bir milleti bunun organı saymak gerekir. Bir vücutun parmağının ucundaki acıdan bütün organlar etkilenir. Dünyanın bir yerinde bir rahatsızlık varsa bana ne dememeliyiz. Böyle bir rahatsızlıkla tıpkı kendi aramızda olmuş gibi ilgilenmeliyiz.'

Atatürk böylece bütün milletlerin bir arada ve işbirliği içinde olmasını istemektedir. Bütün insanlar barış ve kardeşlik içinde yaşamalıdır. 'İnsanları mutlu edeceğim diye onları birbirine boğazlatmak insanlık dışı ve son derece esefe değer bir sistemdir. İnsanları mutlu edecek tek araç, onları birbirine yaklaştırarak, onlara birbirini sevdirecek, karşılıklı maddi ve manevi ihtiyaçlarını sağlamaya yarayan hareket ve enerjidir.'

Atatürk, büyük insan topluluklarının her türlü dertlerinden arındırılmalarını ister ve üstün bir görüşle bütün insanları dünya vatandaşı olarak niteler. 'Eğer sürekli bir barış isteniyorsa, insan kütlelerinin durumlarını iyileştirecek uluslararası tedbirler alınmalıdır. İnsanlığın tümünün refahı, açlık ve baskının yerine geçmelidir. Dünya vatandaşları haset, açgözlülük ve kinden uzaklaşacak biçimde eğitilmelidir'.

İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermek üzere olduğu bunalımlı günlerinde Atatürk'ün görüşleri eşine az rastlanır bir insanlık sevgisini dile getirmektedir. Aynı yıl Atatürk 'Bütün dünya milletleri aşağı yukarı akraba olmuşlardır ve olmakla meşgullerdir' diyerek, ırkçılara meydan okuyordu. O günlerde bütün insanları dünya vatandaşı olarak niteleyen Atatürk, gerçek insan sevgisini içtenlikle ve çok özlü biçimde belirtmiş sayılı önderlerden biridir.

MİLLÎ BİRLİK VE BERABERLİK, ÜLKE BÜTÜNLÜĞÜ

Her Türk'ün büyük bir dikkat ve titizlikle koruması gerekli Millî Birlik ve Beraberlik ilkesi, Atatürk milliyetçiliğinin zorunlu bir sonucudur. Bu görüş ve anlayışa göre, millet ülkesiyle birlikte bölünmez bir bütündür. Herkesin bunu kabul etmesi ve aynı idealleri gerçekleştirmek için birlikte hareket etmesi gerekir.

Atatürk, Türk milleti bir bütün haline gelmeden Kurtuluş Savaşı'nı başlatmamıştı. Ancak bölücü, zedeleyici akımları ve ayaklanmaları bastırdıktan sonra başarı yolları kendisine açılmıştır. Atatürk konuşmalarında, sırası geldikçe, hem zaferin hem de inkılapların milli birlikle gerçekleştiğini belirtmiştir. O, hiçbir zaman vatani millettten ayrı düşünmemiştir.

Madem ki millet aynı ideale bağlı insanların oluşturduğu bir birliktir, o halde insanların üzerinde yaşadığı vatan parçası da bir bütündür, kutsaldır. Bölünemez, parçalanamaz. Bunun aksini düşünmek milliyetçiliği inkâr etmek olur. Milliyetçilik inkâr edilecek olursa Türk varlığı da sona ermiş olur.

Atatürk her bakımdan birleştirici bir insandı. Çeşitli görüşlere sahip insanları ortak bir amaç uğrunda birleştirdi. O'nun bu yeteneği Türk Milleti'nin birlik sevgisinden kaynaklanıyordu. Bu sevginin sürdürülmesi geleceğimizin en büyük güvencesidir.

MİLLİ EGEMENLİK

Egemenliğin, yani devleti kuran, yöneten en üstün gücün, kişilere veya belli zümrelere değil, doğrudan doğruya millete ait olması, cumhuriyetçilik ilkesini bütünler.

Cumhuriyetçilik bahsinde görüldüğü gibi aristokratik veya oligarşik cumhuriyetler de vardır. Ama gerçek cumhuriyet egemenliğin millete ait olduğu cumhuriyettir. Atatürk, TBMM'nin toplanmaya başladığı ilk günden başlayarak sırası geldikçe bütün gücün millette olduğunu belirtmiştir. O'na göre, 'millet her türlü isteğini yerine getirme gücüne sahiptir. Millet girişimlerinin önüne geçebilecek hiçbir kuvvet yoktur.'

Atatürk'ün hem vatanın kurtuluşunu, hem de inkılapları doğrudan doğruya milleti temsil eden TBMM kanalıyla gerçekleştirdiğini biliyoruz. Çünkü O, millet iradesinin üstünde bir güç olabileceğini kesinlikle kabul etmemiştir.

Türkiye Cumhuriyeti, Türk Milleti'nin egemenliğini kendi eliyle kullanmasından doğup gelişmiştir. Egemenliği milletin elinden almak artık düşünülemez.

ÖZGÜRLÜK VE BAĞIMSIZLIK

'Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir' diyen Atatürk, yeni devletin kurulmasında bu düşüncesinden güç almıştır.

Özgürlük, hem devlet hem de vatandaşlar için söz konusudur. Devletin özgürlüğü, bağımsızlığı demektir. Bağımsız olmak, başka bir devletin güdümüne girmemek, diğer devletlerle birlikte oluşan topluluklarda, milli çıkarların gerektirdiği biçimde davranabilmektir.

Kurtuluş Savaşı, Türk milletinin yok olan özgürlük ve bağımsızlığını yeniden kazanabilmesi için yapılan bir savaştır. Osmanlı Devleti son zamanlarında serbestçe hareket etme özgürlüğünü yitirmişti. Nihayet devlet parçalandı ve sona erdi. Kurtuluş Savaşı'nın sonunda da Türk milleti yeniden özgürlüğüne ve bağımsızlığına kavuştu.

Özgür ve bağımsız olmayan bir devlet dilediği biçimde hareket edemez. Atatürk bağımsızlığımıza sürdürmekte çok dikkatli ve ciddi davranmıştır. Türkiye Cumhuriyeti O'nun zamanında en saygın devletlerden biri oldu. Büyük devletler bile gerekirse, Ankara'daki Mustafa Kemal'e danışmanın zorunlu olduğunu kabul etmişlerdir. Bu özgürlük ve bağımsızlıktır ki, Türk Devleti'nin rahatça gelişmesini, serpilmesini ve inkılapların yapılmasını sağlamıştır.

Gerek cumhuriyet gerek milliyetçilik ancak özgür ve bağımsız bir devlette anlam kazanır. Bu sebeple, Türk Devleti'nin özgürlük ve bağımsızlığı her türlü düşünce akımlarının üstünde olmalıdır.

Özgürlüğün ikinci çeşidi vatandaşlar için söz konusudur. Cumhuriyet rejimleri aynı zamanda demokratik iseler, bu, vatandaşın rahat ve Özgür yaşamasını sağlar. Demokrasinin temeli budur. Cumhuriyet Türkiye'sinde vatandaşlar özgürlüğe sahiptirler. Ancak şunu da unutmamalıdır ki, her bireyin özgürlüğü diğer bireyin özgürlüğü ile sınırlıdır. Sonsuz özgürlük yoktur. Vatandaşlar birbirlerinin özgürlüklerine saygılı oldukları sürece demokratik hayat sürer, aksi kargaşa yaratır.

Atatürkçü özgürlük, herkesin hakkına saygı gösteren bir anlayışı kendine temel bir kural olarak alır.

YURTTA BARIŞ, CİHANDA BARIŞ

Atatürk bir asker olduğu halde mümkün olduğu kadar savaşın dışında kalmak isterdi. Şu sözlerinin derin anlamı vardır: 'Mutlaka şu ve bu sebepler için, milleti savaşa sürüklemek taraftan değilim. Savaş zorunlu ve hayati olmalıdır. Gerçek kanaatim şudur: Milleti savaşa götürünce vicdanımda azap duymamalıyım, öldüreceğiz diyenlere karşı, ölmeyeceğiz diye savaşa girebiliriz. Lakin millet hayatı tehlikeye maruz kalmıyorsa savaş cinayettir'.

Bu sözler, dahi bir askerinin savaşın ne zaman yapılabileceğini gösteren bir ölçüsüdür. Millet hayatı tehlikeye girmediği, çıkarılan savaş savaş değil, cinayettir, öyleyse esas barıştır. Savaşın bir millet için ne demek olduğunu ve neler getirdiğini en acı ve açık biçimde gören, yaşayan Atatürk, büyük zaferin kazanılmasından sonra hep barışçı bir siyaset izledi.

Yurtta barış, milli birlik ve beraberliğin sonucudur. Vatandaşlar birbirlerini kırmadan, birbirlerinin hak ve özgürlüklerine saygı duyarak yaşamalıdır. Bu memlekette esenliği sağlar ve aslında gelişmenin, kalkınmanın ve demokrasinin de en önemli şartlarından biridir.

Cihanda barış ise, devletlerin aralarındaki çekişmeleri, çeşitli anlaşmazlıkları görüşerek, anlaşarak çözümlenmelidir, insanlık ideali ancak böyle gerçekleşebilir. Devletlerarası savaşlar sadece acı, kan, gözyaşı ve felâketler getirir, kazananlar da pek çok şeylerini yitirmiş olurlar, öyleyse ancak ve ancak son çare olarak savaşa gidilmelidir. Esas olan savaş değil, barıştır. Atatürk Lozan Antlaşmasından sonra pek çok sorunu barış yolu ile çözümlenmiştir.

'Barış yolunda nereden bir çağrı geliyorsa Türkiye onu can atarak karşıladı ve yardımını esirgemedi' diyen Atatürk'ün bu tutumu, Türkiye'nin dış siyasetinin temel düşüncelerinden biri oldu.

<https://www.meb.gov.tr/ataturk/Ilkeleri/ButunleyiciIlkeler>